

Bryssel 11.3.2015
COM(2015) 117 final

KOMISSION KERTOMUS EUROOPAN PARLAMENTILLE JA NEUVOSTOLLE

**Jäsenvaltioiden myöntämät rautatieliikenteen matkustajien oikeuksista ja
velvollisuuksista annetun setuksen (EY) N:o 1371/2007 mukaiset poikkeukset**

Rautatieliikenteen matkustajien oikeuksista ja velvollisuuksista annetun asetuksen (EY) N:o 1371/2007 soveltaminen: jäsenvaltioiden myöntämät asetuksen 2 artiklan mukaiset poikkeukset

JOHDANTO

Rautatieliikenteen matkustajien oikeuksista ja velvollisuuksista 23. lokakuuta 2007 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1371/2007¹, jäljempänä 'asetus', tuli voimaan 3. joulukuuta 2009. Asetuksen tarkoituksena on suojata rautatieliikenteen matkustajien oikeudet EU:ssa, etenkin matkan keskeytyessä, ja parantaa rautateiden matkustajaliikennepalvelujen laatua ja tehokkuutta.

Vaikka asetusta periaatteessa sovelletaan kaikkiin rautateiden henkilöliikennepalveluihin EU:ssa, asetuksessa annetaan jäsenvaltioille mahdollisuus myöntää poikkeuksia kotimaan pitkän matkan matkustajaliikenteelle asetuksen asteittaisen soveltamisen helpottamiseksi. Kaupunki-, esikaupunki- ja aluerautatieliikenteen matkustajapalvelujen erityisluonteen vuoksi asetuksessa annetaan jäsenvaltioille myös lupa jättää nämä palvelut asetuksen soveltamisalan ulkopuolelle.

Asetuksen 2 artiklan mukaan jäsenvaltiot voivat siis vapauttaa tietyt palvelut asetuksen täysimääräisestä soveltamisesta:

1. 2 artiklan 4 kohta: rautateiden kotimaan matkustajaliikennepalvelut enintään viiden vuoden ajaksi, ja lupa voidaan uudistaa kaksi kertaa (asetuksen 2 artiklan 3 kohdassa lueteltuja säännöksiä lukuun ottamatta);
2. 2 artiklan 5 kohta: rautateiden matkustajaliikennepalvelut kaupunki-, esikaupunki- ja alueliikenteessä (asetuksen 2 artiklan 3 kohdassa lueteltuja säännöksiä lukuun ottamatta);
3. 2 artiklan 6 kohta: sellaiset rautateiden matkustajaliikennepalvelut tai matkat, joiden merkittävä osa tapahtuu EU:n ulkopuolella, enintään viiden vuoden ajaksi. Tällainen poikkeus voidaan uusida.

Asetuksen 2 artiklan 7 kohdassa pyydetään komissiota toimittamaan Euroopan parlamentille ja neuvostolle kertomus jäsenvaltioiden 2 artiklan 4, 5 ja 6 kohdan nojalla myöntämistä poikkeuksista.

I TILANNE POIKKEUSTEN OSALTA

Asetuksen 3. joulukuuta 2009 tapahtunutta voimaantuloa seuranneen ensimmäisen viisivuotiskauden loppuun 2. joulukuuta 2014 asti

Asetuksen soveltamisesta voidaan yleisesti ottaen todeta, että neljä jäsenvaltiota soveltaa sitä tällä hetkellä täysimääräisesti, kun taas 22 jäsenvaltiota on myöntänyt poikkeuksia, vaihtelevassa määrin. Raportissa tarkastellaan rautateiden eri matkustajaliikennepalvelujen tilannetta jäsenvaltioissa yksityiskohtaisesti.

¹ EUVL L 315, 3.12.2007, s. 14.

1. Matkustajaliikennepalvelut kansallisella tasolla (kotimaan liikenteen, kaupunki-, esikaupunki- ja alueliikenteen palvelut)

Viiden ensimmäisen vuoden aikana myönnettyjen poikkeusten myöntämisessä on jäsenvaltioiden välillä seuraavanlaisia eroja²:

1) Asetuksen täysimääräinen soveltaminen ilman poikkeuksia

Vain seuraavat neljä jäsenvaltiota on päättänyt panna asetuksen täysimääräisesti täytäntöön ilman poikkeuksia: *Alankomaat, Italia, Tanska ja Slovenia*.

2) Kaikkia palveluja koskeva poikkeus (kotimaan liikenne sekä kaupunki-, esikaupunki- ja alueliikenne)

Seuraavat viisi jäsenvaltiota on päättänyt myöntää täydet poikkeukset siten, että vain asetuksen 2 artiklan 3 kohdassa tarkoitettuja pakollisia säännöksiä³ sovelletaan: *Bulgaria, Irlanti, Latvia, Ranska ja Romania*.

3) Osittaiset poikkeukset

- **Palvelutyypin mukaan myönnetyt poikkeukset (kotimaan liikenne tai kaupunki-, esikaupunki- ja alueliikenne)**

- *Kotimaan liikenteen palveluja koskeva poikkeus, joka ei koske kaupunki-, esikaupunki- ja alueliikennettä*

Seuraavat kolme jäsenvaltiota ovat myöntäneet poikkeuksia kotimaan pitkän matkan liikennepalveluille mutta ei kaupunki-, esikaupunki- tai aluepalveluille: *Belgia, Liettua ja Tšekki*.

- *Kaupunki-, esikaupunki- ja alueliikennettä koskeva poikkeus, joka ei koske kotimaan palveluja*

Seuraavat viisi jäsenvaltiota eivät ole myöntäneet poikkeuksia kotimaan (pitkän matkan) palveluille vaan ainoastaan kaupunki-, esikaupunki- ja aluepalveluille: *Itävalta, Luxemburg, Saksa, Suomi ja Ruotsi*.

- **Vaatimuksen mukaan (eli artiklakohtaisesti) myönnetyt poikkeukset**

- *Tiettyjen artikloiden osalta myönnetyt poikkeukset tietyille palveluille*

Belgia on myöntänyt kotimaan pitkän matkan liikenteen palveluille poikkeuksen, joka koskee ainoastaan asetuksen liitteessä II olevan II osan mukaisia matkan aikana annettavia tietoja. *Espanja* on myöntänyt ainoastaan kotimaan pitkän matkan liikenteen

² Maltalla ja Kyproksella ei ole lainkaan rautateiden matkustajaliikennepalveluja.

³ Asetuksen 2 artiklan 3 kohdan mukaan 9, 11, 12, 19 artiklaa, 20 artiklan 1 kohtaa ja 26 artiklaa sovelletaan rautateiden matkustajaliikennepalveluihin kaikkialla EU:ssa.

palveluille poikkeuksen, joka koskee 27 artiklan mukaista valitusten käsittelyä.

- *Kaikkien kansallisten palvelujen osalta myönnetyt useita artikloja koskevat poikkeukset*

Seuraavat yhdeksän jäsenvaltiota ovat myöntäneet poikkeuksia tiettyjen artiklojen osalta: *Espanja, Kreikka, Kroatia⁴, Unkari, Puola, Portugali, Slovakia, Viro ja Yhdistynyt kuningaskunta.*

2. Rajat ylittävät palvelut kolmansien maiden kanssa

Seuraavat kymmenen jäsenvaltiota ovat myöntäneet joko täydelliset tai osittaiset 2 artiklan 6 kohdan mukaiset poikkeukset rautateiden matkustajaliikennepalveluille tai matkoille, joista merkittävä osa tapahtuu EU:n ulkopuolella: *Bulgaria, Kreikka, Kroatia, Latvia, Liettua, Puola, Romania, Suomi, Unkari ja Viro.* Tämä tarkoittaa sitä, että kaikki ne maat, joilla on rajat ylittävää palvelujen tarjoamista kolmansien maiden kanssa, ovat vapauttaneet nämä palvelut asetuksen soveltamisesta omalla alueellaan.

3. Lisäseikat

Useimmat niistä jäsenvaltioista, jotka ovat myöntäneet vapautuksia pitkän matkan kotimaan liikenteen palveluille, ovat myöntäneet poikkeuksia, jotka koskevat 8, 10, 13, 15, 17 ja 18 artiklaa. Useimmat niistä jäsenvaltioista, jotka ovat myöntäneet poikkeuksia kaupunki-, esikaupunki- ja alueliikenteen palveluille, ovat myöntäneet poikkeuksia, jotka koskevat 8, 10, 15, 16, 17 ja 18 artiklaa. Jäsenvaltioiden ei tarvitse esittää erityisiä perusteita poikkeusten myöntämiselle, mutta tämän on tapahduttava avoimesti ja ketään syrjimättä. Näyttäisi selkeästi olevan niin, että myönnetyt poikkeukset koskevat pääasiassa artikloita, joita voidaan pitää taloudellisesti tappiollisimpina eli niitä, jotka liittyvät ennakkomaksuihin onnettomuustapauksissa (13 artikla) sekä viivästymistapausten, junayhteyden menettämisen ja liikennepalvelun peruuttamisen jälkeisiin vastuukysymyksiin ja niiden myötä korvaamiseen, korvauksiin ja avustuksiin (15, 16, 17 ja 18). Asetuksen 8 artiklaa (matkaa koskevat tiedot) ja 10 artiklaa (matkatietotieto- ja varausjärjestelmät) voitaisiin pitää hankalina tai kalliina, jos näiden artiklojen vaatimusten täyttäminen edellyttäisi uutta tai kunnostettua liikkuvaa kalustoa tai tietojärjestelmiä.

Edellä olevasta käy ilmi, että poikkeusten käyttö, erityisesti kotimaan liikennepalveluissa, on johtanut siihen, että rautatieliikenteen matkustajien oikeudet EU:ssa ovat hyvin erilaisia, koska EU:n matkustajien yhtenäisten oikeuksien puuttuessa sovelletaan erilaisia kansallisia lainsäädäntöjä. Komissio totesi jo Euroopan parlamentille ja neuvostolle tämän asetuksen soveltamisesta 14. elokuuta 2013 antamassaan kertomuksessa⁵, että ”poikkeusten laaja myöntäminen estää vakavalla tavalla asetuksen tavoitteiden saavuttamista” eli

⁴ Kroatia liittyi Euroopan unioniin 1. heinäkuuta 2013. Kroatia on myöntänyt poikkeuksia sen liittymispäivästä ensimmäisen viisivuotiskauden loppuun asti tämän asetuksen voimaantulo huomioon ottaen eli 2. joulukuuta 2014 asti.

⁵ KOM(2013) 587 lopullinen, 14.8.2013.

rautateiden matkustajaliikennepalvelujen laadun ja tehokkuuden parantamista. Jäsenvaltioiden poikkeukset estävät tasapuolisten toimintaedellytysten luomisen eri puolilla EU:ta toimivien rautatieyritysten välille. Ne myös riistävät rautatieliikenteen matkustajilta oikeusvarmuuden ja oikeuksien täysimääräisen toteutumisen.

Kertomuksen lopussa on taulukon muodossa esitetty yhteenveto poikkeusten tilanteesta marraskuussa 2014⁶.

II NÄKYMÄT 3. JOULUKUUTA 2014 JÄLKEEN

Kertomuksessa tarkastellaan myös tulevaa tilannetta siltä osin kuin on kyse asetuksen soveltamisesta ja erityisesti poikkeusten uusimismahdollisuutta jäsenvaltioissa. Jäsenvaltioilta saatujen tietojen mukaan tilanne ei muutu merkittävästi 3. joulukuuta 2014 jälkeen, jolloin ainoastaan viisi jäsenvaltiota soveltaa asetusta täysimääräisesti ja 21 myöntää edelleen poikkeuksia vaihtelevassa määrin.

Jäsenvaltiot voivat uusia asetuksen 2 artiklan 4 ja 6 kohdan mukaiset poikkeukset, mutta niiden on ilmoitettava komissiolle poikkeusten mahdollisesta jatkumisesta 3. joulukuuta 2014 jälkeen. Sama koskee yhdeksää jäsenvaltiota, jotka ovat valinneet 2 artiklan 5 kohdan mukaisen viisi vuotta kestävä poikkeuksen, joka koskee kaupunki-, esikaupunki- ja alueliikennettä, ja joka voidaan uusia⁷.

Jäsenvaltioilta on tältä osin tiedusteltu niiden aikeita vähentää tai uusia poikkeuksia⁸.

Saaduista tiedoista käy ilmi, että neljä jäsenvaltiota aikoo vähentää artikloja, joiden osalta myönnetään poikkeuksia seuraavan viisivuotiskauden aikana: *Belgia, Bulgaria, Puola* ja *Viro*. *Belgian* tapauksessa tämä merkitsee, että asetusta sovelletaan täysimääräisesti kaikkiin rautateiden matkustajaliikennepalveluihin.

Seuraavat 12 jäsenvaltiota aikovat säilyttää vallitsevan tilanteen niiden poikkeusten osalta vielä viisi vuotta: *Itävalta, Kreikka, Kroatia, Latvia, Liettua, Ranska, Romania, Saksa, Slovakia, Suomi, Tšekki* ja *Unkari*. *Yhdistynyt kuningaskunta* ilmoitti, että se jatkaa voimassa olevia poikkeuksia tilanteen ylläpitämiseksi ja järjestää kuulemisen ja uudelleentarkastelun vuonna 2015 ennen kuin se tekee päätöksen siitä, olisiko poikkeuksia jatkettava tai olisiko ne poistettava kokonaan tai osittain. *Alankomaat, Italia, Slovenia* ja *Tanska* soveltavat asetusta jo kokonaisuudessaan.

Ruotsi, joka ei ollut aiemmin eritelty kaupunki-, esikaupunki- tai alueliikennepalveluihin soveltamia poikkeuksia, on nyt ilmoittanut komissiolle aikovansa jättää nämä palvelut asetuksen tiettyjen artiklojen soveltamisen ulkopuolelle.

Vaikka jotkin jäsenvaltiot eivät ole vielä virallisesti ilmoittaneet asetuksen 2 artiklan 7 kohdan mukaisten poikkeuksien uusimisesta tai poistamisesta, voidaan olettaa, ettei tilanne asetuksen soveltamisessa rautateiden kotimaan

⁶ Poikkeusten luettelo perustuu jäsenvaltioiden toimittamiin tietoihin.

⁷ Bulgaria, Espanja, Irlanti, Kreikka, Kroatia, Latvia, Portugal, Unkari ja Viro.

⁸ Jäsenvaltioita, jotka eivät ole vastanneet epäviralliseen kyselyyn, ei mainita luettelossa.

matkustajaliikennepalveluihin muutu merkittävästi ensimmäisen viisivuotiskauden jälkeen. Tämä tarkoittaa sitä, että matkustajien asetuksen mukainen suojele paranee näiden palvelujen osalta vain hieman jos lainkaan. Tilanne on vastaava kansainvälisten palvelujen ja sellaisten matkojen osalta, joilla suuri osa matkasta tapahtuu EU:n ulkopuolella.

Päätelmänä voidaan todeta, että jäsenvaltiot ovat myöntäneet laajoja poikkeuksia asetuksen (EY) N:o 1371/2007 ensimmäisen viiden soveltamisvuoden aikana, eikä lähitulevaisuudessa ole odotettavissa kuin hyvin pieniä parannuksia. Tasapuoliset toimintaedellytykset ja matkustajien suojelelun korkea taso Euroopan unionissa eivät siis vielääkään toteudu.

Asetus (EY) N:o 1371/2007 rautatieliikenteen matkustajien oikeuksista
Yhteenvetotaulukko - Tiedot kansallisista poikkeusluvista (tilanne marraskuussa 2014)

Maa	Kotimaan rautatieliikennepalvelut			Kaupunki-, esikaupunki- ja alue liikenne			Kansainväliset rautatieliikennepalvelut EU:n rajojen ulkopuolella		
	Kyllä		Ei	Kyllä		Ei	Kyllä		Ei
	Poikkeukset	Aikaraja		Poikkeukset	Aikaraja		Poikkeukset	Aikaraja	
Itävalta			x	Lukuun ottamatta 2 artiklan 3 kohdan säännöksiä, poikkeuksia sovelletaan seuraaviin artikkeihin: 16, 17, 18(4), 28, 15 yhdessä liitteessä I olevan IV osaston II luvun kanssa: hotellikustannusten raja 80 € ja taksikustannusten 50 €(ei koske vammaisia)	rajoittamaton				x
Belgia	Liite II, osa II	5 vuotta				x			x
Bulgaria	Kaikki asetuksen säännökset paitsi 2 artiklan 3 kohdan säännökset	5 vuotta		Kaikki asetuksen säännökset paitsi 2 artiklan 3 kohdan säännökset	5 vuotta		Kaikki asetuksen säännökset paitsi 2 artiklan 3 kohdan säännökset	5 vuotta	
Tšekki	Seuraavat artikkelit: 8, 10, 17 18(2)(a) ja b, 18(3), liite I artikkelit 7(2)(b), 17(2)(b), 24(3)(b), 32 ja liite II	5 vuotta				x			x
Kroatia	13,15,16,17,18,25 ja 28 artikla	3.12.2014 asti, voidaan jatkaa	x	Art 13,15,16,17,18,25 and 28	3.12.2014 asti, voidaan jatkaa	x	13,15,16,17,18,25 ja 28 artikla	3.12.2014 asti, voidaan jatkaa	x
Tanska			x			x			x
Viro	Seuraavat artikkelit: 8, 10, 13(2), 15, 16, 17, 18(2), (4) ja (5), 20(2), 21, 22, 23, 24 ja 25	3.12.2014 asti		Seuraavat artikkelit: 8, 10, 13(2), 15, 16, 17, 18(2), (4) ja (5), 20(2), 21, 22, 23, 24 ja 25	3.12.2014 asti		Seuraavat artikkelit: 8, 10, 13(2), 15, 16, 17, 18(2), (4) ja (5), 20(2), 21, 22, 23, 24 ja 25	3.12.2014 asti	
Suomi			x	Alueelliset palvelut seuraavasti rajatulla alueella: Helsingin metropolialue (Helsinki-Kirkkonummi, Helsinki-Karjaa, Helsinki-Vantaankoski, Helsinki-Riihimäki, Helsinki-Lahti ja Lahti-Riihimäki); ja koskee ainoastaan seuraavia artikloja: 10, 17 ja 18(2)(a) ja (b)	rajoittamaton		Ainoastaan palvelut Venäjälle/Venäjältä.	5 vuotta (12/2014 asti)	
Ranska	Kaikki asetuksen säännökset paitsi 2 artiklan 3 kohdan säännökset	3.12.2014 asti, voidaan jatkaa		Kaikki asetuksen säännökset paitsi 2 artiklan 3 kohdan säännökset	rajoittamaton				x
Saksa			x	Seuraavat artikkelit: 8(2), 15-18 (muutokset), 18(2)(a), 27(3), 28, 29(1)(ensimmäinen virke); palvelut, joita tarjotaan pääasiassa niiden historiallisen merkityksen tai matkailun vuoksi	rajoittamaton				x
Kreikka	13, 15, 16, 17, 18 ja 28 artikla	5 vuotta		Art 13, 15, 16, 17, 18 and 28	5 vuotta		13, 15, 16, 17, 18 ja 28 artikla, kun kyseessä palvelut Serbiaan, muihin maihin EJTM:n ja Turkin kautta	5 vuotta	
Unkari	Seuraavat artikkelit: 8(2), 10(1), (2) ja (4), 17, 18(2)(a) ja (b), 18(5), 21(1) ja 23	5 vuotta		Kaikki asetuksen säännökset paitsi 2 artiklan 3 kohdan säännökset	5 vuotta		Seuraavat artikkelit: 10(1), (2) ja (4), 18(2)(a) ja (b), 18(5), 21(1) ja 23	5 vuotta	
Irlanti	Kaikki asetuksen säännökset paitsi 2 artiklan 3 kohdan säännökset	5 vuotta		Kaikki asetuksen säännökset paitsi 2 artiklan 3 kohdan säännökset	5 vuotta		<i>ei sovelleta</i>		
Italia			x			x			x
Latvia	Kaikki asetuksen säännökset paitsi 2 artiklan 3 kohdan säännökset	5 vuotta		Kaikki asetuksen säännökset paitsi 2 artiklan 3 kohdan säännökset	5 vuotta		Ei sovelleta palveluihin Latvian ja kolmannen maan alueella sijaitsevien asemien välillä.	5 vuotta	
Liettua	Artikloja 8 (2) ja 3(liite II),13, 21, 22, 23 ja 24 ei sovelleta	3.12.2014 asti				x	Kaikkia säännöksiä ei sovelleta kansainväliseen rautatieliikenteeseen, kun palvelut tarjotaan muualla kuin EU:n jäsenvaltiossa ja matkalla on vähintään yksi aikataulunmukainen pysähdys.	5 vuotta	
Luxemburg			x	Kaikki asetuksen säännökset paitsi 2 artiklan 3 kohdan säännökset	rajoittamaton				x
Alankomaat			x			x			x
Puola	Kaikki asetuksen säännökset paitsi seuraavat artikkelit: 4, 5, 7, 8(1), 9, 11, 12, 16, 19, 20(1), 21(2), 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29. Palvelut seuraavissa junissa: Ekspres, InterCity, Express InterCity, EuroCity ja EuroNight – myös asetuksen 13 ja 17 artiklaa sovelletaan	3.12.2014 asti, voidaan jatkaa		Kaikki asetuksen säännökset lukuun ottamatta seuraavia artikloja: 4, 5, 8(1), 9, 11, 12, 16, 19, 20(1), 21(2), 22, 23, 24, 26, 27, 28, 29.	rajoittamaton		Kaikki asetuksen säännökset lukuun ottamatta seuraavia artikloja: 4, 5, 7, 8(1), 9, 11, 12, 16, 19, 20(1), 21(2), 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29. Junassa tarjottavien palvelujen osalta: Ekspres, InterCity, Express InterCity, EuroCity ja EuroNight – myös asetuksen 13 ja 17 artiklaa sovelletaan.	3.12.2014 asti, voidaan jatkaa	
Portugali	Kaikki asetuksen säännökset paitsi 2 artiklan 3 kohta ja seuraavat artikkelit: 8, 10,13-17, 18(2), 20(2), 27, 28 sekä liitteen I artikkelit 6-14 &32, liite II ja liite III - Portugali vahvistaa aikovansa hakea näitä poikkeuksia	5 vuotta		Kaikki asetuksen säännökset lukuun ottamatta seuraavia artikloja: 2(3), 8, 10,13-17, 18(2), 20(2), 27, 28 sekä 6-14 &32 (liite I), liite II ja liite III.	5 vuotta				
Romania	Kaikki asetuksen säännökset paitsi 2 artiklan 3 kohdan säännökset	5 vuotta		Kaikki asetuksen säännökset paitsi 2 artiklan 3 kohdan säännökset	rajoittamaton		x	5 vuotta	
Slovenia			x						x
Slovakia	8,13, 15, 17, 18, 21, 22, 23, 25, 28 artikla	3.12.2014 asti, voidaan jatkaa		Kaikki asetuksen säännökset paitsi 2 artiklan 3 kohdan säännökset	rajoittamaton				x
Spain	27 artikla	5 vuotta, voidaan jatkaa		10 artikla	rajoittamaton				x
Ruotsi			x	21-24&27 artikla	5 vuotta				x
Yhdistynyt kuningaskunta	Kaikki asetuksen säännökset paitsi 2 artiklan 3 kohdan säännökset	5 vuotta		Palvelut, jotka eivät ole direktiivin 95/18/EY mukaisesti luvanvaraisia. Pääasiassa paikallispalveluja kaupunki- ja esikaupunkialueilla.	rajoittamaton				x

Huom: Tämä poikkeusluettelo perustuu jäsenvaltioiden toimittamiin tietoihin eikä siten ole Euroopan komission kanta eikä sitä sitova